

HÖGSKOLAN I GÄVLE

STYRDOKUMENT

Dokumenttyp: Rutin

Ärendenummer: HIG-STYR 2017/149

Samlingsnr styrdok: HIG-STYR 2016/105

Beslutat av: Rektor

Beslutsdatum: 2017-11-22

Reviderad:

Giltighetstid: Tillsvidare

Rutin för inrättande, revidering och avveckling av forskarutbildningsämne

Innehållsförteckning

Inledning	1
Omfattning	1
Inrättande av forskarutbildningsämne	1
Forskarutbildningsämne	1
Ansökan	1
Bedömningsprinciper och förhållningssätt	4
Bedömnings- och beslutsprocess	5
Revidering av forskarutbildningsämne	6
Ändring av benämning och redaktionella ändringar i innehåll	6
Ändringar i innehåll	6
Avveckling av forskarutbildningsämne	6

Inledning

Högskolan i Gävle äger rätt att inrätta forskarutbildningsämnen inom de områden där Högskolan har erhållit forskarexamensrätt, dvs. inom *Byggd miljö* och *Hälsofrämjande arbetsliv*. Dåvarande Högscoleverket (numera UKÄ) beslutade den 29 juni 2010 att ge Högskolan i Gävle tillstånd att utfärda licentiat- och doktorsexamen inom området *Byggd miljö* (dnr 70-1126/09). Den 22 maj 2012 beslutade dåvarande Högscoleverket att ge Högskolan i Gävle tillstånd att utfärda master-, licentiat- och doktorsexamen inom området *Hälsofrämjande arbetsliv* (dnr HIG 2011/534).

Omfattning

Detta styrdokument reglerar hur forskarutbildningsämnen inrättas, revideras och avvecklas vid Högskolan i Gävle. Beslut om inrättande av nya forskarutbildningsämnen och ansvaret för att dessa ämnen på ett tydligt sätt anknyter till Högskolans forskarexamensrätter vilar ytterst på Högscolestyrelsen.

Huruvida ett nytt forskarutbildningsämne faller inom ramen för Högskolans examensrätter avgörs av det tänkta forskarutbildningsämnets faktiska innehåll och hur pass tydligt det på olika sätt anknyter till examensrätten. Utbildnings- och forskningsnämnden (UFN) har ansvaret för att ett forskarutbildningsämne som inrättas uppfyller de kriterier som anges i föreliggande styrdokument. Högscolestyrelsen inrättar forskarutbildningsämnet efter rekommendation från UFN och Rektor.

Detta styrdokument syftar till att ge stöd i form av explicita riktlinjer till olika berörda instanser vid Högskolan vid inrättande, revidering och avveckling av ett forskarutbildningsämne. De berörda instanserna som åsyftas kan vara akademiråd, högskolans ledningsgrupp, Högscolestyrelsen, studierektor för forskarutbildning, rektors kansli, utbildnings- och forskningsnämnd (UFN), forskarutbildningsnämnd (FUN) och kvalitetsråd.

Inrättande av forskarutbildningsämne

Forskarutbildningsämne

För varje forskarutbildningsämne ska det finnas en allmän studieplan (ASP) som reglerar innehållet i forskarutbildningen och innehållet i de individuella studieplaner (ISP) som upprättas för varje forskarstuderande som antas till forskarutbildningen. SCB-kod tillämpas enligt *Standard för svensk indelning av forskningsämnen*¹.

Ansökan

Ansökan om inrättande av forskarutbildningsämne vid Högskolan i Gävle ska föregås av diskussioner om vad som är strategiskt önskvärt för Högskolan i forum som akademiråd och högskolans ledningsgrupp. Högskolans ledningsgrupp ska ge klartecken genom beslut om att gå vidare med ansökan innan ansökan kan färdigställas och lämnas in för bedömning. Berörd(a) akademikchef(er)

¹ Fastslås och utges av Universitetskanslerämbetet (UKÄ) och Statistiska Centralbyrån (SCB).

lämnar via registrator in ansökan till Rektors kansli. För bedömnings- och beslutsprocessen, se längre fram i detta dokument.

Disposition av ansökan

Ansökan ska struktureras enligt följande disposition. Antalet sidor bör inte överstiga 20. Under respektive rubrik finns specifikationer, anvisningar och råd om innehållet.

För de rubriker som svarar mot ett kriterium för om ett ämne uppfyller kraven för att inrättas på forskarutbildningsnivå är det explicita kriteriet angivet med *kursiverad blå text*. Utbildnings- och forskningsnämnden (UFN) kan dock göra undantag från kriterierna i särskilt motiverade fall.

1. Ämnesbenämning och avgränsning

Följande ska inkluderas i beskrivningen:

- a. Förslag på benämning av forskarutbildningsämnet samt förslag på lämplig klassifikation av ämnet enligt *Standard för svensk indelning av forskningsämnen* (SCB-kod).
- b. Avgränsning av ämnesinnehållet.
- c. Ämnets relation till liknande utbildningar nationellt och/eller internationellt.

2. Forskarutbildningsämnets förankring i Högskolans forskarexamensrätter

Följande ska inkluderas i beskrivningen:

- a. Redovisning hur forskarutbildningsämnet bidrar till uppfyllelsen av HiG:s verksamhetsidé och vision.
- b. Redogörelse för inom vilken av Högskolans examensrätter som ämnet föreslås inrättas. Beskrivning av ämnets anknytning till forskarexamensrätten samt dess relation till övriga forskarutbildningsämnen inom examensrätten.

Kriterium: *Forskarutbildningsämnet ska ha en väl motiverad förankring i någon av HiG:s forskarexamensrätter och bidra till utveckling av Högskolans forskarutbildningsmiljö.*

3. Forskarutbildningsämnets status, betydelse och attraktionskraft externt

Följande ska inkluderas i beskrivningen:

- a. Ämnets nationella och i tillämpliga fall internationella identitet och karaktär (exempelvis redogörelse för om ämnet finns inrättat vid andra lärosäten, eventuell nationell/internationell konsensus kring ämnets centrala innehåll och om det inom ämnesområdet finns etablerade nätverk och koppling till HiG).
- b. Uppgifter om ämnets betydelse för samhälle och näringsliv ur ett nationellt och internationellt perspektiv.
- c. Ämnets attraktionskraft gentemot presumtiva studenter, doktorander och seniora forskare samt gentemot näringsliv och anslagsgivare, inkluderande en bedömning av hur väl HiG skulle stå sig i jämförelse med andra lärosäten där ämnet redan finns, sett till forskning, forskande personal, vetenskapliga resurser etc.

4.Handledarkompetens och handledarkapacitet för utbildning på forskarnivå

Följande ska inkluderas i beskrivningen i tabellform med angivande av namn, akademisk titel, anställningsform, omfattning i tjänst, aktivitetsgrad inom forskning och aktivitetsgrad inom forskarutbildning. Handledarkapaciteten (listan över personer) ska spegla

forskarutbildningsmiljön (vilket kan vara en större konstellation än enskild ämnesgrupp). De personer som listas som handledarkapacitet ska kunna handleda avhandlingsarbeten inom det tänkta forskarutbildningsämnet:

- a. Professorskapacitet.
- b. Huvudhandledarkapacitet (minst docentkompetens krävs).
- c. Övrig handledarkapacitet.
- d. Uppskattning av och redogörelse för kvoten huvudhandledare / möjligt antal forskarstuderande att ha antagna till forskarutbildningsämnet.
- e. Redogörelse för hur ämnet på sikt kommer säkra tillräcklig huvud- och biträdande handledarkapacitet.
- f. Redogörelse för hur handledning av forskarstuderande inskrivna vid andra lärosäten ser ut idag inom kollegiet.
- g. Beskrivning av handledarkollegiet (om det inte finns, beskriv i så fall hur det ska inrättas).

Kriterium: Inom forskarutbildningsmiljön ska det finnas tillräcklig handledarkompetens och handledarkapacitet för utbildning i forskarutbildningsämnet. För forskarutbildningsmiljön gäller den kapacitet som specificeras nedan (a–c) för att forskarutbildningsämnet ska kunna inrättas:

- a) minst en professor upprätthållande en heltidstjänst vid HiG med minst 50 % forskningstid i tjänsten;*
- b) huvudhandledarkapacitet (docentkompetens krävs) omfattande minst fyra heltidsekvivalenter med anställning vid HiG och styrkt handledarkompetens;*
- c) tillräcklig övrig handledarkapacitet omfattande minst fyra heltidsekvivalenter med anställning vid HiG eller annorstädes.*

5. Ekonomiska förutsättningar för att bedriva forskning och forskarutbildning

Följande ska inkluderas i beskrivningen:

- a. Ekonomiska förutsättningar inom verksamheten på HiG där forskarutbildningsämnet har sin hemvist för att kunna erbjuda forskarutbildningsplatser och säkra handledningskompetens och forskningsresurser i en adekvat omfattning.
- b. Redovisning av externa forskningsanslag de senaste tre åren, och möjliga forskningsfinansierare.

Kriterium: Inom forskarutbildningsämnet ska det finnas ekonomiska förutsättningar för att bedriva forskning och forskarutbildning, presenterat genom ett resonemang om hur det ska finansieras och antal möjliga platser för forskarstuderande.

6. Kvalificerad forskning och tillhandahållande av en stimulerande forskningsmiljö

Följande ska inkluderas i beskrivningen:

- a. Personella resurser i tabellform med angivande av namn, akademisk titel, anställningsform, omfattning i tjänst, aktivitetsgrad inom forskning och aktivitetsgrad inom forskarutbildning.
- b. Större befintliga och planerade forskningsprogram och -projekt.
- c. Forskningsarbeten samt synergier i forskarutbildningen med övriga forskargrupper inom berörd forskarexamensrätt.

- d. Befintlig och potentiell nationell och internationell samverkan med forskare vid andra lärosäten, med företag och i forskarnätverk.
- e. Förteckning av vetenskapliga artiklar, konferensbidrag, böcker och andra publikationsformer. Samt beskrivning av internationellt engagemang i forskningssamhället, såsom redaktörsuppdrag och uppdrag i konferenser och bedömargrupper.

Kriterium: *Inom forskarutbildningsämnet ska kvalificerad forskning bedrivas och en stimulerande forskningsmiljö tillhandahållas.*

7. Progression mellan utbildning på grundläggande nivå, utbildningar på avancerad nivå och forskarutbildningen

Följande ska inkluderas i beskrivningen:

- a. Forskarutbildningsämnets anknytning till grundutbildningar och avancerad nivå vid HiG.
- b. Beskriva möjlig progression mellan olika utbildningsnivåer.

Kriterium: *Progression ska finnas mellan utbildning på grundläggande nivå, avancerad nivå och forskarutbildningen.*

8. Forskningsmiljöns uthållighet, inkluderande ändamålsenliga resurser, för att uppnå de fastställda målen för forskarutbildningen

Följande ska inkluderas i beskrivningen:

- a. Rekryteringsstrategi för långsiktigt upprätthållande av forsknings- och handledarkompetens.
- b. Beskrivning av särskilda resurser till forskarutbildning/forskning (laboratoriemiljöer, utrustning, lokaler, informationsförsörjning, bibliotek, osv.).

Kriterium: *En uthållig forskningsmiljö med ändamålsenliga resurser så att uppnående av de fastställda målen för forskarutbildningen ska kunna garanteras framtida doktorander.*

Bilagor till ansökan:

Följande bilagor ska bifogas ansökan:

- 1. Allmän studieplan för forskarutbildning inom ämnet (preliminär).
- 2. Intyg om genomgången handledarutbildning för samtliga i ansökan angivna huvudhandledare (docentkompetens krävs).

Bedömningsprinciper och förhållningssätt

Utöver att ansökan som lämnas in är komplett enligt vad som anges i föregående avsnitt, är det övergripande framförallt tre grundläggande principer som är vägledande vid bedömningsprocessen. Dessa kan beskrivas enligt följande:

- 1. Till grund för bedömning ligger beskrivningen av ämnets anknytning till någon utav HiG:s forskarexamensrätter.

2. Enbart forskarutbildningsämnen som har en väl motiverad förankring i någon av HiG:s forskarexamensrätter kan komma i fråga.
3. Bedömningen huruvida forskarutbildningsämnet kan inrättas med bäring på forskarexamensrätten utgår från den *pågående* forskningsverksamheten vid HiG.

Det finns två alternativa förhållningssätt att beakta vid bedömningen om det föreslagna forskarutbildningsämnet har tillräcklig förankring i någon utav HiG:s forskarexamensrätter för att kunna inrättas. För att på ett ansvarsfullt sätt förvalta HiG:s forskarexamensrätter krävs det att forskarutbildningsämnen som inrättas uppfyller något utav dessa två förhållningssätt. Vilket av dessa förhållningssätt som gäller för ämnet påverkar också hur doktorsavhandlingar inom ämnet sedan examineras. De två förhållningssätten är:

1. Ett forskarutbildningsämne kan inrättas om man bedömer att ämnets forskningsfrågor, forskningstradition, benämning och avgränsning, faller väl inom ramen för forskarexamensrätten. Avhandlingar skrivs sedan inom ämnet, och ingen särskild hänsyn behöver tas till huruvida avhandlingarna explicit handlar om området för forskarexamensrätten eller ej. Det avgörande för att kunna examinera avhandlingen är därmed att den ligger inom forskarutbildningsämnet.
2. Ett forskarutbildningsämne kan inrättas om man bedömer att det inom ämnet går att besvara forskningsfrågor som tematiskt anknyter till forskarexamensrätten. Avhandlingar skrivs sedan inom ämnet, men särskild hänsyn måste tas så att varje enskild avhandling explicit handlar om området för forskarexamensrätten. Det avgörande för att kunna examinera avhandlingen är därmed att den ligger inom området för forskarexamensrätten.

Bedömnings- och beslutsprocess

1. Ansökan om inrättande av forskarutbildningsämne vid Högskolan i Gävle ska föregås av diskussioner om vad som är strategiskt önskvärt för Högskolan i forum som akademiråd och högskolans ledningsgrupp. Ett underlag* ska lämnas in till ledningsgruppen. Klartecken om att ta fram en ansökan fås genom att högskolans ledningsgrupp diskuterat ärendet och att ett rektorsbeslut (REB) fattats om att ansökan kan färdigställas och lämnas in för bedömning. Bedömnings- och beslutsprocessen är därefter fortsatt:
2. Berörd(a) akademichef(er) lämnar via registrator in ansökan till rektors kansli (RK), tillsammans med förslag på två externa sakkunniga. Ansökan ska vara undertecknad av akademichef(er).
3. RK granskar underlaget ur formell aspekt, att alla handlingar som är inlämnade är korrekta i formell mening i enlighet med föreliggande styrdokument och anmäler ärendet till utbildnings- och forskningsnämnden (UFN).
4. Ärendet behandlas av UFN. UFN har ansvaret för att ett forskarutbildningsämne som inrättas uppfyller de kriterier som anges i föreliggande styrdokument. UFN ombesörjer att följande processer genomförs parallellt:
 - a. UFN uppdrar kvalitetsrådet (KR) att genomföra den interna bedömningen av ansökan och inlämna ett utlåtande till UFN.
 - b. UFN uppdrar forskarutbildningsnämnden (FUN) att granska den allmänna studieplan (ASP) som bifogats ansökan och inlämna ett utlåtande till UFN.
 - c. UFN utser två externa sakkunniga och ansökan prövas av extern sakkunniggranskning om man kan anse att forskarutbildning inom det planerade forskarutbildningsämnet på ett tillfredsställande sätt kan bedrivas vid Högskolan baserat på ett professionellt grundat

omdöme om forskarutbildningsämnets upplägg, forskningsmiljö, kompetenser och resurser för det aktuella ämnet. De externa sakkunniga inlämnar sina utlåtanden till UFN.

5. Baserat på det underlag som inkommit formulerar UFN en rekommendation om det föreslagna forskarutbildningsämnet kan inrättas eller inte. Nämndens ordförande föredrar detta för högskolans ledningsgrupp och ett rektorsbeslut (REB) fattas om ärendet ska läggas fram till högskolestyrelsen (HST) eller inte.
6. HST beslutar om bifall eller avslag. I beslutsunderlaget ska förutom samtliga inlagor som tillhör ansökan, även rekommendationen från UFN, utlåtandet från KR, utlåtandet från FUN och utlåtandena från externa sakkunniga ingå.

**Utgå ifrån de åtta rubrikerna i avsnittet "disposition av ansökan" tidigare i detta styrdokument, och skriv en text på 2–3 sidor som kortfattat berör samtliga dessa rubriker/aspekter. Lägg särskild tonvikt på att beskriva: •Hur forskarutbildningsämnet förankras i någon utav forskarexamensrätterna (väl motiverad förankring krävs). •Handledarkapacitet och -kompetens för det tänkta forskarutbildningsämnet. •Ekonomiska förutsättningar för forskarutbildning, och i vilken mån ämnesgruppen idag har forskarstudierande (antal) inskrivna vid andra lärosäten (vilka).*

Revidering av forskarutbildningsämne

Ändring av benämning och redaktionella ändringar i innehåll

Ansökan om ändring av benämning på forskarutbildningsämne vid Högskolan i Gävle, eller redaktionella ändringar i innehåll, ska föregås av diskussioner om vad som är strategiskt önskvärt för Högskolan i forum som akademiråd och högskolans ledningsgrupp. Ansökan om ändring lämnas via registrator till rektors kansli av akademichef(er) där forskarutbildningsämnet har sin hemvist. Ansökan ska innehålla en motivering av ändringen som tar hänsyn till nationell och i tillämpliga fall internationell praxis. Ansökan ska innehålla en inventering av eventuella möjligheter och risker för Högskolans verksamhet med att genomföra ändringen. Eventuella konsekvenser för redan antagna doktorander ska ha utretts och beaktas i ansökan. Ansökan bereds av UFN, som inhämtar utlåtande av FUN, kvalitetsrådet och examensenheten och lämnar rekommendation till beslut till Rektor, för beslut.

Ändringar i innehåll

För ansökan om att göra ändringar i innehåll för befintligt forskarutbildningsämne gäller samma rutin och arbetsgång som beskrivs under "inrättande av forskarutbildningsämne" tidigare i detta styrdokument. I ansökan ska det tydligt redovisas och framgå vad som är det nya kontra det befintliga.

Avveckling av forskarutbildningsämne

Ansökan om avveckling av forskarutbildningsämne vid Högskolan i Gävle ska föregås av diskussioner om vad som är strategiskt önskvärt för Högskolan i forum som akademiråd och högskolans ledningsgrupp. Klartecken om att ta fram en ansökan om avveckling fås genom att högskolans ledningsgrupp diskuterat ärendet och att ett rektorsbeslut (REB) fattats om att ansökan kan färdigställas och lämnas in för bedömning. Ansökan om avveckling av forskarutbildningsämne och/eller ämnesinriktning(ar) lämnas via registrator till rektors kansli av akademichef(er) där forskarutbildningsämnet har sin hemvist. Ansökan ska innehålla en motivering till att avveckla ämnet

och/eller ämnesinriktning(ar). Ansökan ska innehålla en risk- och konsekvensanalys, som adresserar följande perspektiv:

- Konsekvenser för antagna doktorander
- Konsekvenser för akademisk miljö
- Konsekvenser för den forskningsmiljö i vilket det ingår

I anslutning till risk- och konsekvensanalysen ska en uppföljningsplan upprättas, för att hantera de konsekvenser och motverka de risker som beskrivs i risk- och konsekvensanalysen. Uppföljningsplanen ska förankras och göras känd hos alla funktioner som berörs av planen.

Ärendet bereds av rektors kansli, som inhämtar utlåtande av UFN, FUN, kvalitetsrådet och examensenheten och lämnar rekommendation till beslut till Högskolestyrelsen, för beslut. Beslut om avveckling av forskarutbildningsämne meddelas UFN, FUN, studierektor för forskarutbildning, kvalitetssamordnaren, examensenheten och berörda akademi- och avdelningschefer samt ämnesansvarig.

Om de förutsättningar och resurser som anförts vid inrättande av forskarutbildningsämnet förändras på ett sådant sätt att UFN bedömer att hög kvalitet inom forskarutbildningsämnet inte kan säkras, kan UFN föreslå Högskolestyrelsen att avveckla forskarutbildningsämnet.